

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

**АРАБ ТИЛИДА “ЖИНС КАТЕГОРИЯСИ” МАВЗУСИНИ ЎТИШДА
ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ**

И. Давлатмуродов

НДПИИ Мустақил изланувчи

Аннотация: Бугунги кунда педагогларнинг инновацион фаолият кўникма, малакаларига эга бўлишлари муҳим аҳамиятга эга. Педагоглар томонидан инновацион фаолият кўникма, малакаларини ўзлаштира олишларида уларнинг инновацион ёндашувга эга бўлишлари талаб этилади. Ўз моҳиятига кўра педагоглар томонидан инновацион фаолият кўникма, малакаларининг ўзлаштирилиши уларда инновацион ёндашувни қарор топиши асосида кечади.

Калим сўзлар: Педагоглар, инновация, шарқ тиллари, араб тили.

Аннотация: Сегодня педагогам важно иметь инновационные навыки и квалификацию. Для того чтобы учителя овладели навыками инновационной деятельности, им необходим инновационный подход. По своей сути инновационная деятельность педагогов происходит на основе развития у них инновационной установки.

Ключевые слова: Учителя, инновации, восточные языки, арабский язык.

Abstract: Today it is important for teachers to have innovative skills and qualifications. In order for teachers to master the skills of innovation, they need an innovative approach. At its core, the innovative activity of teachers occurs on the basis of the development of their innovative attitude.

Key words: Teachers, innovations, oriental languages, Arabic.

Олий таълимда бошқа фанлар каторида —Шарқ тиллари (Араб тили) курсини ўқитишда ҳам инновацион таълим технологиялари асосида ишлаш давринг асосий талаби, ҳаётнинг зарурияти бўлиб қолмоқда. Инновацияларнинг кўринишлари: янги ғоялар; тизим ёки фаолият йўналишини ўзгатиришга қаратилган аниқ мақсадлар; ноанъанавий ёндашувлар; одатий бўлмаган ташаббуслар; илғор иш услубларидир. Таълим тизимида ёки ўқув фаолиятида инновацияларни қўллашда сарфланган маблағ ва кучдан имкон қадар энг юқори натижани олиш мақсади кўзланади. Инновацияларнинг ҳар қандай янгиликдан фарқи шундаки, у бошқариш ва назорат қилишга имкон берадиган ўзгарувчан механизмга эга бўлиши зарур. Барча соҳаларда бўлгани каби таълимда ҳам инновация ҳамда уларнинг моҳиятини ифодаловчи фаолият тўғрисида сўз юритилади.

Агар фаолият қисқа муддатли, яхлит тизим хусусиятига эга бўлиб, фақатгина тизимдаги айрим элементларни ўзгартиришга хизмат қилса у инновация (янгилик) деб юритилади. Борди-ю, фаолият маълум концептуал ёндашув асосида амалга оширилиб, унинг натижаси муайян

“O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA ADABIYOTSHUNOSLIGI TARAQQIYOTI, XALQARO HAMKORLIK MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

тизимнинг ривожланишига ёки уни тубдан ўзгартиришга хизмат қилса, у ҳолда у инновация (янгилик киритиш) деб аталади.

Бугунги кунда педагогларнинг инновацион фаолият кўникма, малакаларига эга бўлишлари муҳим аҳамиятга эга. Педагоглар томонидан инновацион фаолият кўникма, малакаларини ўзлаштира олишларида уларнинг инновацион ёндашувга эга бўлишлари талаб этилади. Ўз моҳиятига кўра педагоглар томонидан инновацион фаолият кўникма, малакаларининг ўзлаштирилиши уларда инновацион ёндашувни қарор топиши асосида кечади.

Қуйида Араб тили дарсларида фойдаланилган ва ўз самарасини берган интерфаол усуллари хусусида қисқача тўхталамиз. “Чалкаштирилган мантиқий занжирлар кетма-кетлиги” интерфаол методи.

Масалан, —Жинс категорияси|| мавзуси бўйича амалий машғулот ўтказилаяпти, дейлик. Дастлаб ўқитувчи доскага музаккар ва муаннас жинсларга оид сўзларни, шунингдек, ҳар иккала жинс учун умумий бўлган сўзларни чалкаштирилган ҳолда ёзиб қўяди. Сўнгра, улардан мазкур сўзларни қайси жинсга тегишлилигига қараб, оғзаки, кўргазмали ва амалий методларга таснифлашни таклиф этади.

Шоир (шаир.ун), Муаллим (муаллим.ун), Ҳамза (Ҳамза.атун), Талаба (толибатун), Қуёш (шамс.ун), Қўл (йад.ун), Боғдод (Багдаду), Бозор (савкун) Навбатда амалиётимизда синовдан ўтказган айрим кейсларимиздан намуна келтирамиз:

КЕЙС: Биринчи курс талабаси И. Раҳимов Араб тили дарсида —Жинс категориялари|| мавзусини мустаҳкамлаш юзасидан ўқитувчининг барча талабаларга берилган топшириғи бўйича тузган (Халифа ўз замонасининг энг билимдон аёлларидан бири эди.) жумласини ўқиб эшиттиргач, гуруҳда гала-ғовур бошланди. Орқа қатордаги ўриндиклардан бирида ўтирган талаба О. Саидова —Аёллардан ҳам халифа чиққами? , -деб кескин оҳангда гапирди. И.Раҳимовнинг жавоби:..

Юқорида келтириб ўтилган вазиятни таҳлил этинг. Сиз И. Раҳимовнинг ўрнида бўлганингизда қандай йўл тутган бўлар эдингиз? О. Саидованинг эътирози ўринлими?

Кейснинг ечимини топиш учун саволлар:Араб тилида отларда жинс категориялари қандай фарқланади?

Муаннас жинснинг асосий грамматик белгиси қандай? Тарихдан халифалардан кимларни биласиз? Та марбута билан тугаган сўзларнинг ҳаммаси ҳам муаннас жинс ҳисобланадими?

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

Талаба И. Раҳимовнинг жавоби: Ўтилган мавзудаги қоидаларга мувофиқ халифа сўзи та марбута билан тугаганлиги учун муаннас жинс деб ҳисоблаганлигини айтди. Ўқитувчининг жавоби: Араб тилида шундай сўзлар борки, уларнинг жинси грамматик белгисига эмас, шу сўзнинг мазмунига қараб белгиланади. Та марбута билан тугаган сўз эркак кишини билдирса ёки эркак кишига қўйилган исм бўлса, бу сўз музаккар ҳисобланади. Қуйида дарс жараёнида қўлланилган ва самарали натижа берган айрим тестлардан намуналар келтирамиз:

НОСТАНДАРТ ТЕСТЛАР1. Тушириб қолдирилган сўзларни ёзинг.

1. Сўзнинг охирига та марбута белгиси қўйилса _____ дейилади.

2. Қаратқич ва қаралмиш муносабатидаги иккита отнинг —Алл артикли

ёрдамида боғланиши _____ дейилади. (Жавоби)

1. Сўзнинг охирига та марбута белгиси қўйилса муаннас жинс дейилади.

2. Қаратқич ва қаралмиш муносабатидаги иккита отнинг —Алл артикли

ёрдамида боғланиши изофа дейилади.

2. Қуйидаги бериладиган фикрларнинг қайсилари тўғри бўлса “ҳа”, нотўғри бўлса “йўқ” сўзларини қўйинг.

А. Араб тилида музаккар жинсдаги отларнинг охирида та марбута белгиси бўлади.

Б. Араб тилида унлилар сон 8 тани ташкил қилади.

С. Сўз ўзақлари фақат унлилардан иборат бўлиши мумкин

Жавоб:Б Д Жавоб: А В С ҳа йўқ ҳа

—Араб тилида жинс категорияси модулини ўқитиш фанни чуқурроқ ўрганиш, кейинги мавзуларни тушуниш, осонроқ ўзлаштиришга имкон яратиши билан бирга тилимизга араб тилидан ўзлашган айрим сўзларни тўғри талқин қилишга ёрдам беради деб ҳисоблаш масадга мувофиқдир.

Араб тилини мукамал ўрганиш —Қадимги туркий тил, —Ўзбек тилининг тарихий грамматикаси, —Ўзбек адабий тили тарихи, —Ўзбек адабиёти тарихи каби қатор фанларни чуқур ўрганишга замин яратади.

АДАБИЁТЛАР

1. Азизхўжаева Н.Н. Ўқитувчи тайёрлашнинг педагогик технологияси. – Т.: ТДПУ, 2000.

2. Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълим жараёнларини ахборотлаштиришни ташкил этиш ва бошқариш назарияси ва амалиёти: Педагогика фанлари доктори. ... дисс. – Т., 2007. – 305 б.

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

3. Венгер А.Л., Десятникова Ю.М. Групповая работа со старшеклассниками, направленная на их адаптацию к новым социальным условиям//Вопросы психологии, 1995. № 1. – С. 25-32.
4. Ibrohimov N., Yusupov T. Arab tili grammatikasi. 1-, 2-jildlar. –T., 1998, 2003.
5. El-Said Badawi. al-Kitab al-asasi: A Basic Course for Teaching Arabic to NonNative Speakers: 10. Volume. The American University in Cairo Press, 2009.